

## १. आ.व. २०८०/८१ को प्रगति प्रतिवेदन तथा आ.व. २०८१/८२ को प्रस्तावित कार्यक्रम

आ.व. २०८०/०८१ मा प्रस्तावित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमको उपलब्धिहरु निम्नानुसार रहेको छ ।

### नियमित कार्यसम्पादन

यस संस्थाको यस अवधिमा गत वर्षको साधारण सभाले निर्देशन गरेको नीति तथा कार्यक्रमलाई कार्यान्वयन गर्ने क्रममा १४ पटक सञ्चालक समितिको बैठक सम्पन्न भएको साथै सोही अवधिमा लेखा तथा सुपरिवेक्षण समिति, अन्य उप-समिति र कर्मचारीसंग पनि पटक-पटक बैठकहरु औपचारिक तथा अनौपचारिक रुपमा सम्पन्न भएका छन् ।

### सदस्यता

अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी सिद्धान्त एवं सहकारी ऐनको परिधिभित्र रहेर यस वर्षभरि नै सदस्यता खुल्ला राखिएको जसको फलस्वरूप सदस्यता वृद्धि भई आ.व. २०८०/०८१ को वर्षान्तसम्म जम्मा १२,४२७ जना कुल शेर सदस्य संख्या पुगिसकेको छ ।

### बचत संकलन तथा ऋण परिचालन

१. संस्थाले सञ्चालन गरेको विभिन्न बचत कार्यक्रमहरुमा सदस्यज्यूहरुको सक्रिय सहभागिताका कारण बचत संकलनमा पनि उल्लेख्य वृद्धि हुन गएको छ । फलस्वरूप यस अवधिमा बचत संकलन ९८ करोड ७८ लाख २८ हजार ९ सय १३ रुपैया २६ पैसा पुगेको छ । जुन रकम गत वर्षको तुलनामा १६.१०% ले वृद्धि भएको छ ।
२. संस्थाले यस आ.व.मा जम्मा ८५ करोड ५९ लाख २३ हजार ४ सय ८० रुपैया ५० पैसा ऋण लगानी गरेको छ । जुन रकम गत वर्षको तुलनामा ०.८७ % ले वृद्धि भएको छ । लगानीका क्रममा ऋण लगानी गर्नु पूर्व उच्च सावधानी र सुरक्षणमा विशेष जोड दिइएको छ ।
३. संस्थामा सदस्यता तथा कारोवार वृद्धि हुँदै जाँदा नियमित बचत गर्ने र नियमित ऋण असुली एवं सही सदुपयोग गर्ने सदस्यहरुको संख्या पनि बढ्दै गएको छ । गलत गर्नेलाई दण्डसजाय गर्ने, हर्जाना तिराउने तथा असल कार्य गर्नेलाई पुरस्कारमार्फत हौसला दिने मान्यताअनुरूप उक्त कार्यलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइएको छ । ऋण लगानीमा साक्षी, जमानत एवं संस्थाका अन्य क्रियाकलापमा बचत नियमिततालाई कडाईका साथ पालना गराउने प्रक्रियालाई प्रमुख आधार मानिएको छ ।

### एकीकृत क्रियाकलाप

रेडक्रस परासीको प्राविधिक सहयोगमा ग्रामीण वाल्मिकी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. को आयोजनामा केन्द्रिय कार्यालय जिमिरेभारमा रक्तदान कार्यक्रम सम्पन्न गरियो ।

### कार्यसम्पादन विधि

१. सञ्चालक समितिको हरेक महिना बस्ने नियमित बैठकमा व्यवस्थापनको तर्फबाट अघिल्लो मसान्तसम्मको PEARLS विश्लेषण, Aging Loan Reports, वासलात र नाफा नोक्सानको विवरणसहितको प्रतिवेदन सञ्चालक समितिसमक्ष प्रस्तुत गर्ने गरिन्छ भने सोही प्रतिवेदनका आधारमा व्यवस्थापनलाई आवश्यक सुझाव तथा निर्देशन दिने गरिएको छ ।

२. सेवा केन्द्र स्तरमा हुने कार्यक्रमको लागि सेवा केन्द्र व्यवस्थापन उप समितिको निर्णय र सल्लाहका आधारमा मात्र कार्य सम्पादन गर्ने परिपाटी रहेको छ। निर्णय प्रक्रिया शुरुदेखि अन्त्यसम्म विभिन्न तहमा सबै समिति तथा उप-समितिहरू संलग्न हुने प्रक्रिया अवलम्बन गरिएको छ।
३. कार्य सम्पादनलाई थप व्यवस्थित, चुस्त दुरुस्त गराउने क्रममा वार्षिक वित्तीय उपलब्धीको लागि व्यवस्थापनलाई लक्ष्य किटान गर्ने र सोही अनुसार विभागीय प्रमुख एवं सेवा केन्द्रहरूलाई पनि उच्च व्यवस्थापनबाट लक्ष्य किटान गर्ने, मासिक रूपमा उच्च व्यवस्थापनलाई प्रगति विवरण प्रस्तुत गर्ने र उपलब्धीको बारेमा समिक्षा गर्ने तथा रणनीति बनाई कार्य गर्ने गरिएको छ।

### सामाजिक सुरक्षा

१. संस्थाका शेयर सदस्यको मृत्यु भएमा सम्बन्धित परिवारलाई सहयोग स्वरूप किरिया खर्च वापत उपलब्ध गराउदै आएको रकम यस अवधिमा १३ जना शेयर सदस्यका परिवारलाई यो रकम सदस्यको मृत्यु भएको मितिले १३ दिनभित्र घरमा नै पुगी प्रदान गरिएको छ।

१. थानेश्वर पोखरेल	२. मन्दिप भण्डारी	३. धनिराम थारु	४. देवि कुमारी अधिकारी
५. नन्दलाल शर्मा भुर्तेल	६. चेत बहादुर आले	७. जौमाया खाड ठकुरी	८. चमेली थरुनी
९. भैरव पुरी	१०. गोपाल प्रसाद पाण्डे	११. पुतली पन्थ	१२. अमृता पाण्डे
१३. रविलाल पन्थ			

२. त्यस्तैगरि संस्थाको महिला उप समितिको संयोजनमा सचेत महिला समूहबाट संस्थाको महिला शेयर सदस्य सुत्केरी भएको अवस्थामा सुत्केरी भेटघाट गर्ने गरिएको छ।

### निरन्तर शिक्षा एवम् सचेतना

१. संस्थागत गतिविधीका बारेमा जानकारी गराउने उद्देश्यले शिक्षा उप समितिको अगुवाईमा कार्यक्षेत्र भित्र ३८९ जना शेयर सदस्यहरूलाई सहकारी शिक्षा एवं वित्तीय साक्षरता प्रदान गरियो।
२. यसै गरी सदस्यहरूलाई विभिन्न माध्यमबाट संस्थागत जानकारी मार्फत सुसूचित गराउने क्रममा इन्टरनेट मार्फत संस्थाको छुट्टै वेबसाईट, Facebook साइटमा संस्थाको स्थायी स्तम्भको व्यवस्था गरी संस्थागत सूचना सदस्यसम्म पुऱ्याउने प्रयासलाई निरन्तरता दिईएको छ।
३. अनौपचारिक शिक्षा कार्यक्रमलाई वित्तीय साक्षरता तथा प्रविधि साक्षरतासँग अन्तरनिहित बनाई अगाडि बढाउने कार्यको थालनी गरिएको छ।

### सहकारी ऐन र नियमन

१. सहकारी नीति अनुसार रु. १० लाख भन्दा माथिको ऋण लगानी गर्दा संस्थागत धितो मूल्यांकनकर्ताद्वारा गर्ने गरिएको छ। संस्थागत धितो मूल्यांकनकर्ता छनौट गर्दा पारदर्शी ढङ्गबाट प्रक्रियागत तवरले गरिएको छ। हाल संस्थागत धितो मूल्यांकन एन एस इन्जिनियरिङ्ग बर्दघाट-४, मेटिटो कन्सलटेन्ट एण्ड कन्स्ट्रक्सन प्रा. लि. बर्दघाट - २ र तिरुपति मल्टिकन्सल्ट इन्जिनियरिङ्ग बर्दघाट-१४ बाट गर्ने गरिएको छ।

- नियामक निकाय मार्फत समय समयमा संस्थाको स्थलगत तथा गैर स्थलगत निरीक्षणको क्रममा दिइएका सुझावहरूलाई सहकारीको मर्म र भावना अनुसार परिमार्जन तथा सुधार गरिएको छ भने नियमित रूपमा सम्बन्धित ठाउँमा विवरण पेस गर्ने गरिएको छ ।

### कार्यालय व्यवस्थापन

- सदस्यका सकारात्मक सुझाव एवं सल्लाहहरू संस्थाको लागि अमूल्य सम्पत्ति हुन् भन्ने संस्थागत बुझाइका साथ सुझाव एवं सल्लाह तथा गुनासोलाई प्रत्यक्षरूपमा छिटो छरितो तवरले सम्बोधन गर्ने गरी संस्थामा सुझाव पुस्तिका र सुझाव पेटिका राखिएको र त्यहाँ व्यक्त भएका भावनालाई सञ्चालक समितिको बैठकमा सुरु प्रवेश गराई तुरुन्त सम्बोधन गर्ने गरिएको छ ।
- यसै गरी संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाहरूलाई सदस्यसम्म सर्वसुलभ रूपमा सहज तवरले पुऱ्याउने कार्य अनुरुप कार्यालयमा सदस्यको उपस्थितिलाई सजिलो बनाउने क्रममा मौजुदा कार्यालयको व्यवस्थापन गर्दै लगिएको छ ।
- आवश्यकता अनुसार कार्यालयलाई छिटो, छरितो, भरपर्दो र गुणस्तरीय बनाउन आवश्यक समाग्रीहरू सफ्टवेयर सहितको कम्प्युटर, फोटोकपी मेशीन, प्रिन्टर, क्यामरा, ब्याकअप हार्ड डिक्स, प्रोजेक्टर आदिको व्यवस्था गरिएको छ ।
- संस्थाले वर्दघाट-७ जिमिरेभार स्थित केन्द्रिय कार्यालय आफ्नै सुविधा सम्पन्न भवन र सेवा केन्द्रहरू : वाल्मिकी सेवा केन्द्र प्रतापपुर-२, गोपिगञ्ज आफ्नै सुविधा सम्पन्न भवन, वर्दघाट सेवा केन्द्र, वर्दघाट-४ भाडाको भवन, स्वर्णिम सेवा केन्द्र वर्दघाट-९ भाडाको भवन, मिरमिरे सेवा केन्द्र वर्दघाट-१३ भाडाको भवन, दाउन्नेदेवी सेवाकेन्द्र वर्दघाट-१६ भाडाको भवन र उदय सेवा केन्द्र वर्दघाट-१३ आफ्नै भवन गरी ७ ठाउँबाट सदस्यहरूलाई सेवा प्रदान गर्दै आईरहेको छ ।

### पुरस्कार तथा प्रोत्साहन

- लामो इतिहास बोकेको नेपालको सहकारी अभियानले राजनैतिक परिवर्तन र सहकारी ऐनको जारीपछि गति लिएको देखिन्छ । सङ्ख्यात्मक रूपमा सहकारीको विकास भए पनि गुणात्मक विकास, प्रभावकारी सेवा, पारदर्शी व्यवस्थापन र दरिलो वित्तीय संरचनाका बारेमा भने धेरै प्रश्न उठ्ने गर्दछन् । यी र यस्तै विविध सरोकारवाला पक्ष सकारात्मक भएका कारण संस्थाले विभिन्न समयमा देहाय बमोजिमको पुरस्कार तथा सम्मान प्राप्त गर्न सफल भएको छ ।

क्र.सं.	पुरस्कार तथा सम्मान	प्रदान गरेको निकाय
१.	नेपालको सर्वोत्कृष्ट साकोस २०७९	नेफ्स्कून
२.	प्रदेश नं. ५ को उत्कृष्ट साकोस २०७४	नेफ्स्कून
३.	साकोस एकीकरण अभियानमा उत्कृष्ट २०८०	नेफ्स्कून
४.	प्रदेश नं. ५ को उत्कृष्ट सहकारी २०७५	राष्ट्रिय सहकारी बैंक
५.	उत्कृष्ट सहकारी व्यवसाय पुरस्कार २०७१	राष्ट्रिय सहकारी संघ लि. नेपाल
६.	उत्कृष्ट सहकारी व्यवसाय पुरस्कार २०७१	जिल्ला सहकारी संघ लि. नवलपरासी
७.	लुम्बिनी प्रदेश उत्कृष्ट व्यवस्थापक २०७८	नेफ्स्कून

- यसै गरी हाम्रो संस्था नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रिय सहकारी संघ लि. (NEFSCUN) द्वारा सञ्चालित पूर्ण तथा व्यावसायिक साकोस विकास कार्यक्रम (Probation) मा सफल भई राष्ट्रिय स्तरको सहकारी ब्राण्ड

(Probation Brand) प्राप्त गर्न र त्यस्तैगरि नेफ्स्कूनको प्राविधिक सहयोग र एशियाली ऋण महासंघ (ACCU) द्वारा सञ्चालित एक्सेस ब्राण्ड प्राप्त गर्न सफल भईसकेको छ। यस ब्राण्ड अन्तर्गत अक्कु र नेफ्स्कूनले विभिन्न ८६ वटा सूचकहरूको आधारमा संस्थाको सेवा तथा सुरक्षाको मापन गर्दै आएको थियो। यी सूचकहरूको बारेमा अक्कु र नेफ्स्कूनका प्रतिनिधीहरू स्वयम् उपस्थित भएर संस्थाको अन्तिम लेखा परीक्षण गरिएको थियो।

### प्रकाशन

१. संस्थाका विभिन्न सेवा सुविधा एवं कार्यक्रमहरूको बारेमा जानकारी दिने उद्देश्यले भित्ते पात्रो, संक्षिप्त चिनारी प्रकाशन गरिएको छ।
२. सदस्यहरूमा भ्रम बचत र ऋणका सेवाहरूको व्याजदर, ऋण लगानी प्रक्रिया, सदस्य प्राप्त गर्ने प्रक्रिया आदिको बारेमा जानकारी प्राप्त गर्न कार्यालयमा फ्लेक्स सूचना प्रणाली निर्माण गरि राखिएको छ।
३. संस्थाको पहिचान सहितको टि-सर्ट, डायरी, भोला जस्ता प्रवर्धनात्मक सामाग्रीको प्रकाशन गरिएको छ।

### सम्भाव्य लगानीका अवसर

सदस्यहरूको आय वृद्धिका लागि विभिन्न किसिमका नयाँ-नयाँ लगानीका सम्भावना एवं सीपहरूको खोजी गर्ने क्रममा राष्ट्रिय स्तरसम्म यस वर्ष सम्पर्क र समन्वय विस्तार गरिएको छ। देश भित्रका यस प्रकारका सेवा प्रदायकहरूसँग पनि निरन्तर नजिकमा रही औपचारिक तथा अनौपचारिक रूपमा छलफल अधि बढिरहेको छ। निकट भविष्यमा नै यस प्रकारको कार्यको प्रगति सदस्यसम्म पुऱ्याउने प्रतिबद्धता व्यक्त गर्न चाहन्छौं।

### आन्तरिक क्षमता विकास र व्यवस्थापन

१. संस्थामा प्रत्यक्ष रूपमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकास गर्दै लैजाने क्रममा सञ्चालक समिति, लेखा तथा सुपरिवेक्षण समिति, ऋण उप-समिति एवं कर्मचारीहरूका लागि आवश्यक अवसर/तालिम प्रदान गर्दै लगेको छ। यस वर्ष सञ्चालक र कर्मचारीहरूलाई प्रदान गरिएको अवसरहरू/तालिमहरू :

#### सञ्चालक समिति

क्र.सं.	नामथर	पद	कार्यक्रमको नाम	मिति	प्रदान गर्ने निकाय/संस्था
१.	रविन्द्र विक्रम हमाल	अध्यक्ष	Asian Credit Union Forum 2023	२०८० भाद्र २८ देखि ३० सम्म	एशियाली ऋण महासंघ (नेफ्स्कून र राष्ट्रिय सहकारी बैंक)
२.	लक्ष्मण प्रसाद ज्ञवाली	उपाध्यक्ष	Asian Credit Union Forum 2023	२०८० भाद्र २८ देखि ३० सम्म	एशियाली ऋण महासंघ (नेफ्स्कून र राष्ट्रिय सहकारी बैंक)
३.	भानुभक्त ढकाल	लेखा सुपरिवेक्षण समिति संयोजक	National Workshop on Account Supervisory Committee	२०८१ वैशाख २५ देखि २६ सम्म	नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रिय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून)

## कर्मचारी

क्र.सं.	नामथर	पद	कार्यक्रमको नाम	मिति	प्रदान गर्ने निकाय / संस्था
१.	अनन्त पाण्डे	व्यवस्थापक	Asian Credit Union Forum 2023	२०८० भाद्र २६ देखि ३० सम्म	एशियाली ऋण महासंघ (नेफ्स्कून र राष्ट्रिय सहकारी बैंक)
२.	विजय कुमार ज्ञवाली	स. अधिकृत	सहकारीमा वित्तिय जोखिम मापन र व्यवस्थापनका रणनीतिहरु	२०८० फाल्गुण १२ देखि १४ सम्म	प्रोस्कून प्रदेश बचत तथा ऋण सहकारी संघ लि.
३.	अर्जुन क्षेत्री	स. अधिकृत	Nepal Financial Reporting Standards (NFRS) Training	२०८० भाद्र २१ देखि २३ सम्म	नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रिय सहकारी संघ लि. (नेफ्स्कून)

२. संस्थाको मौजुदा व्यवस्थापकीय संरचनामा समयानुकूल परिवर्तन गरिएको छ। संस्थामा सदस्य सेवा विभाग, बचत विभाग, ऋण विभाग, आर्थिक प्रशासन विभाग र लघुवित्त विभाग गरी ५ वटा छुट्टाछुट्टै विभागको विकास गरिएको छ। व्यवस्थापनको नियमित बैठक तथा समिक्षा, आवधिक स्वमूल्याङ्कन, व्यवसायको लक्ष्य र उपलब्धीको समिक्षा गर्ने गरिएको छ भने नियमित कर्मचारीको कार्यविवरणलाई अधावधिक गरिएको छ। व्यवस्थापकीय सूचना प्रणालीको मजबुत रुपमा विकास गरी आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउन संस्था प्रतिबद्ध रहेको छ।
३. संस्थालाई नीति, विधि र प्रविधिमाफत सञ्चालन गर्नुपर्दछ भन्ने मान्यता अनुसार नयाँ नयाँ प्रविधिको प्रयोग माफत सेवालार्ई आधुनिकीकरण गर्दै लगिएको छ भने हाल संस्थामा २० वटा आन्तरिक कार्यविधिहरु रहेको र ती कार्यविधिमाफत संस्था सञ्चालनमा रहेको छ।

### कर्मचारी परिचालन

१. वार्षिक लक्ष्य अनुसार सेवाकेन्द्रको व्यवसाय र सम्भाव्य बजार तथा क्षमताको आधारमा कार्यालयको न्यूनतम दिगोपनालाई मध्यनजर गर्दै आवधिक लक्ष्य प्रदान गरिएको र आवधिक रुपमा नै लक्ष्य प्राप्तिको नियमित प्रगति समीक्षा गर्ने गरिएको छ,
२. प्रत्येक कर्मचारीलाई कार्य विवरण (Job description) अनुसार लक्ष्य निर्धारण गरी जिम्मेवारी दिने गरिएको छ, लक्ष्य अनुसारको उपलब्धी प्राप्त गर्न प्रभावकारी कार्यान्वयनको लागि विभागहरुलाई जिम्मेवारी र जवाफदेही बनाईएको छ,
३. नियमित रुपमा कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्यांकनका आधारमा बहुवा, सरुवा तथा जिम्मेवारी हेरफेर (Job Rotation) गरी परिचालन गर्ने व्यवस्था गरिएको छ,
४. विभागीय प्रमुख एवं सेवा केन्द्र प्रमुखहरुले नियमित रुपमा कार्य प्रगतिको प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्ने गरिएको छ,
५. कर्मचारीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटीको विकास गरिएको छ,
६. कर्मचारीको लागि संस्थाद्वारा जारी गरिएको आचारसंहिताको पूर्ण पालना भएको छ।

## रकम रकमान्तर सेवा (मनी ट्रान्सफर)

रोजगारीको सिलसिलामा देशबाहिर जाने सदस्यले पठाउनु भएको रकमलाई संस्थामार्फत आफ्नै घर दैलोमा प्राप्त गर्ने व्यवस्था मिलाउन Money Transfer निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय गरी सेवालाई थप विस्तार गरिएको छ, देशभित्र पनि रकम पठाउने तथा पाउने व्यवस्थालाई व्यापक र व्यवस्थित गर्दै सेवाको प्रभाव क्षेत्र बढाइएको छ ।

## पूँजी वृद्धि

सहकारी संस्थाको मेरुदण्ड भनेको त्यस संस्थाको पूँजी संरचना हो । सानो रकमबाट सहकारी अभियान सुरु गरिएको हाम्रो संस्थाको विगतको इतिहास रहेको छ । तर कारोबार सञ्चालनमा हुँदै गएको वृद्धिले पूँजी कोष वृद्धिमा पनि अहम् भूमिका राख्दछ । यसै परिप्रेक्ष्यलाई मध्यनजर गर्दै गत वर्ष संस्थागत पूँजी वृद्धिका लागि विशेष जोडका साथ प्रस्तावित गरिएको लक्ष्य यस साधारण सभासम्म आइपुग्दा लक्ष्यको नजिक रहेको छ । संस्थाले हर हमेसा अवलम्बन गर्दै आएको पर्ल्स (PEARLS) को न्यूनतम मापदण्ड अनुसार संस्थाको कुल पूँजी वृद्धिको अनुपातमा संस्थागत पूँजी वृद्धिको अनुपात पनि मिलेर अगाडि जानुपर्ने र यसलाई निरन्तरता दिनुपर्ने हुँदा संस्थाको मेरुदण्डको रूपमा रहेको संस्थागत पूँजी वृद्धिका लागि विशेष जोड दिईएको छ । यस वर्ष संस्थाको कुल सम्पत्तिको अनुपातमा संस्थागत पूँजी ७.६६ प्रतिशत रहेको छ ।

## आधारभूत भुक्तानी सेवा

सदस्यको आधुनिक प्रविधियुक्त सेवालाई सर्वसुलभ तरिकाले घरदैलोमा नै पुऱ्याउने संस्थाको प्रतिवद्धताअनुसार विद्युत् बिल भुक्तानी, पानी महसुल, प्रिपेड, पोष्टपेड, ल्याण्डलाइन टेलिफोन, ADSL को रिचार्ज संस्था मार्फत भुक्तानी गराउने व्यवस्थाको सुभारम्भ भैसकेको छ ।

## सदस्य सर्वेक्षण

संस्थाले सञ्चालनमा ल्याएका सेवाहरुको गुणस्तर, सदस्य सन्तुष्टि एवं प्रभावकारिता तथा आगामी दिनमा संस्थाले सञ्चालनमा ल्याउने कार्यक्रम तथा सेवाहरुलाई पूर्ण रूपमा सदस्यले स्वामित्व ग्रहण गर्न सकून् भन्ने उद्देश्यले सदस्यमा सर्वेक्षण गरिएको थियो । सर्वेक्षणको क्रममा सदस्यहरुबाट प्राप्त भएका सुझावलाई नीतिगत तह र व्यवस्थापन तहसँग सम्बन्धित गरी सम्बोधन गरिएको छ ।

## नयाँ प्रविधियुक्त सेवा

१. नयाँ-नयाँ प्रविधि र उपकरणको प्रयोग गरि सदस्यहरुलाई प्रभावकारी र प्रविधियुक्त आधुनिक सेवा दिने उद्देश्यले बैङ्किङ्ग सफ्टवेयर जडान गरी सञ्चालनमा ल्याएको छ भने ग्रामीण वाल्मिकी एसएमएस सेवा (Gramin Balmiki SMS Service) र ग्रामीण वाल्मिकी स्मार्ट एप्स पनि सञ्चालनमा ल्याई सदस्यहरुले घरमै बसी आफ्नो मोबाइलबाट एसएमएसमार्फत आफ्नो खातामा रहेको रकमको जानकारी, खाताको संक्षिप्त विवरण, रकम जम्मा गरेको तथा निकालेको जानकारी, चेकबुक अनुरोध, मोबाइल रिचार्ज, टेलिफोन तथा एडिएएसएल बिल भुक्तानी, विजुली बिल महशुल जस्ता सेवाहरु पनि घरमै बसीवसी लिन सकिने व्यवस्था मिलाईएको छ ।
२. संस्थाको Gramin Balmiki Smart Banking Apps बाट नेपाल भित्रका जुनसुकै बैंकको खातामा सजिलै रकम Transfer गर्न सकिने सुविधाको पनि सुभारम्भ भैसकेको छ ।
३. QR भुक्तानी सेवा र बिना चेक QR Withdrawal सुविधाको सुभारम्भ भैसकेको छ ।

## **कर्मचारी व्यवस्थापन तथा विकास**

कुनै पनि संस्थाको विकासमा त्यस संस्थाको जनशक्तिको धेरै ठुलो योगदान रहने गर्दछ, तसर्थ संस्थाको दीर्घकालीन विकास तथा सफलताको लागि कुशल कर्मचारी व्यवस्थापन अपरिहार्य रहन्छ। बढ्दो प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणमा संस्थाको अग्रता कायम राख्नको निमित्त निरन्तर रूपमा कर्मचारीको सीप अभिवृद्धि गर्न तथा उहाँहरूको मनोबल उच्च राख्न आवश्यक भएको हुनाले विभिन्न तालिम तथा अन्य व्यावसायिक विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्न संस्था प्रयत्नशील रहेको छ। २०८१ साल आषाढ मसान्तसम्म संस्थाको व्यवस्थापन स्तरमा ३३ जना कर्मचारी कार्यरत रहनुभएको छ।

## **स्वमूल्याङ्कन**

विगत १० वर्षदेखि सञ्चालक समिति, लेखा तथा सुपरिवेक्षण समिति र कर्मचारीहरूको नीतिगत रूपमा व्यवस्था गरी स्वमूल्याङ्कन गर्दै आइरहेको छ।

## **संस्थागत सुशासन**

संस्थाले सहकारी ऐन, नियमावली तथा सहकारी विभागको संस्थागत सुशासनसम्बन्धी व्यवस्थाको भावना र मर्म बमोजिम निर्देशनको पालना गर्दै आएको छ। आन्तरिक तथा बाह्य लेखा परीक्षक तथा नियमनकारी निकायहरूले औल्याएका कैफियत एवं सुझावहरूमाथि गम्भीरतापूर्वक छलफल गर्ने र सुधारका लागि व्यवस्थापनलाई निर्देशन दिने कार्यमा प्रभावकारी भूमिका खेल्दै आइरहेको छ। ऐन, नियम एवं निर्देशनअनुसार विभिन्न नियमनकारी निकायहरूमा पठाउनु पर्ने प्रतिवेदन, सूचना, जानकारीहरू यथासमयमा पठाउने गरेका छौं। संस्थालाई अझ बढि व्यवस्थित गर्न सुशासन नीति नै तयार गरी कार्यान्वयनमा ल्याएका छौं। संस्थाको नियमित कार्य सञ्चालनलाई पनि नीति, कार्यविधि, कार्यविवरण मार्फत निर्देशित गर्ने अभ्यासलाई जारी राखिएको छ।

## आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ को नीति तथा कार्यक्रम

### परिकल्पना

“उत्कृष्ट संस्था, सन्तुष्ट सदस्य”

### ध्येय

“सुलभ प्रविधियुक्त र गुणस्तरीय वित्तीय सेवा मार्फत सदस्यहरुको आर्थिक सामाजिक तथा सांस्कृतिक जीवनस्तरमा सुधार ल्याउने ।”

### संस्थाका मुख्य मुल्य मान्यताहरु ( Core Values)

- उत्कृष्टता : संस्थाको सेवा, कार्य र सम्बन्धमा उत्कृष्टता कायम राखिनेछ ।
- उत्तरदायित्व : निष्ठा पूर्वक जिम्मेवारी वहन/पूरा गरिनेछ ।
- गोपनियता : सदस्यहरुको आर्थिक कारोबारको गोपनियता
- जवाफदेहिता : राम्रो अथवा नराम्रो कामको जिम्मेवारी लिने ।
- नवप्रवर्तन : प्रविधि विकास, आन्तरिककरण र हस्तान्तरणलाई प्राथमिकता दिईने छ ।
- पारदर्शिता : संस्थाको वित्तिय तथा गैरवित्तिय क्रियाकलापहरुको आर्थिक तथा प्रशासनिक लेखाजोखा स्पष्ट ढंगले राखिनेछ भने सदस्य वा सरोकारवालाहरुलाई कानुनी व्यवस्था अनुसार जस्ताको त्यस्तै उपलब्ध गराईनेछ ।
- प्रतिबद्धता : संस्थाको लक्ष्य संस्थाको संस्कृति प्रति प्रतिबद्ध रहिरहने छौं ।
- विशिष्ट पहिचान : संस्थामा बचत तथा ऋण सञ्जालको विशिष्ट पहिचान सिद्ध गरिनेछ ।
- सक्रियता : संस्थाको संरक्षण, प्रवर्द्धन र विकासमा निरन्तर सक्रियता कायम राखिनेछ ।
- सदस्य पहिला : वस्तु तथा सेवा विकास र अवसरमा सदस्यहरुलाई पहिलो प्राथमिकता दिईने छ ।
- समता : बिना कुनै भेदभाव समान व्यवहार गरिनेछ ।
- समावेशिता : संस्थाको संरचना र सेवा समावेशिताको आधारमा विकास गरिनेछ ।
- शुन्य सहनशिलता : गलत काम प्रति शुन्य सहनशिलता कायम गरिनेछ ।

### संस्थाका दिर्घकालिन उद्देश्यहरु

सदस्यहरुको आर्थिक, सामाजिक तथा सांस्कृतिक विकासका लागि संस्थाको देहायमा उल्लेख भए बमोजिमको उद्देश्यहरु हुनेछन् :

- (१) संस्थामा संलग्न सदस्यहरुमा मितव्ययिताको भावना जागृत गराई नियमित बचत गर्ने बानीको विकाश गर्ने ।
- (२) बचत तथा ऋणमा विविधीकरण गर्दै सदस्यहरुलाई सर्वसुलभ एवं प्रभावकारी वित्तीय सेवा प्रदान गर्ने ।
- (३) सदस्य तथा कर्मचारीहरुको क्षमता अभिवृद्धि गरी आधुनिक, प्रतिस्पर्धी र गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्न सक्ने दक्ष जनशक्तिको रुपमा विकास गर्ने ।
- (४) स्थानिय स्रोत, साधन र सिपको अधिकतम प्रयोग र प्रवर्द्धनमा जोड दिने ।
- (५) सदस्यहरुका लागि सामाजिक सुरक्षासम्बन्धी कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।

- (६) सदस्यहरुको व्यक्तिगत एवं सामुहिक क्षमता अभिवृद्धि गरी स्वावलम्बी एवं आत्मनिर्भर समाजको निर्माणमा योगदान पुर्याउने ।
- (७) सदस्यहरुको प्राथमिक आवश्यकता र आयआर्जन क्षमताको पहिचान गरी उत्पादनशील र आयमूलक क्षेत्रमा सदस्यहरु मार्फत लगानी प्रवर्द्धन गरी छरिएर रहेको राष्ट्रिय पूँजीको उपयोग बढाउने ।
- (८) संस्थागत पूँजी वृद्धि गर्दै संस्थालाई वित्तीय हिसाबले सक्षम संस्थाको रूपमा विकसित गर्ने ।
- (९) भौतिक पूर्वाधारको विकास र विस्तार एवं आधुनिक प्रविधि तथा उपकरणको प्रयोग गर्दै स्रोत साधनसम्पन्न संस्थाको रूपमा विकसित गर्ने ।
- (१०) सहकारी शिक्षा, वित्तिय साक्षरता र चेतनामूलक कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्ने ।
- (११) सहकारी अभियानलाई अगाडी बढाउन स्थानीय तथा राष्ट्रिय स्तरमा ऐक्यबद्धता र सहभागिता जनाउने ।
- (१२) सहकारी सिद्धान्त, मुल्य मान्यता र भावनालाई आत्मसात् गर्दै सदस्यहरुमा एकता र सहयोगी भावनाको विकास गराउन पहल गर्ने ।
- (१३) बचत र ऋण परिचालनको कार्यलाई छिटो छरितो भरपर्दो र अनुशासित बनाउन विभिन्न विधुतिय, गैर विधुतिय उपकरणको प्रयोगका साथै आवश्यक कार्य गर्ने ।

### नीति तथा कार्यक्रमहरु :

यस ग्रामीण वाल्मिकी बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. विगत लामो समय देखि **PROBATION** (पूर्ण तथा व्यावसायिक साकोस विकास कार्यक्रममा) र एसियाली स्तरको एक्सेस (उत्कृष्ट सेवा तथा सुरक्षाको लागि सर्वोत्तम छनौट) ब्राण्ड कार्यक्रममा सहभागी भई ब्राण्ड प्राप्त गर्न सफल भएको, चार (४) वर्षे व्यवसायिक योजनाको चौथो वर्षमा र समय समयमा सल्लाहकार, सञ्चालक समिति, उप समिति र सदस्यहरुसंग गरिएको अन्तरक्रिया, सुभाव पेटिका र सुभाव पुस्तिकामा व्यक्त गरिएका अभिव्यक्ति एवं सदस्य सर्वेक्षणको एकीकृत प्रतिवेदनको पृष्ठभूमिमा संस्थाको वार्षिक नीति तथा कार्यक्रम परिलक्षित रहेको छ । सहकारी ऐन र नियमावली, विभागीय मापदण्ड एवं परिपत्र, संस्थाको विनियम एवं नीतिनियम तथा कार्यविधीहरु र सञ्चालक समितिका निर्णयहरु प्रमुख रूपमा प्रस्तावित वार्षिक नीति तथा कार्यक्रमका लागी सन्दर्भसामग्रीका रूपमा आधार मानिएको छ ।

#### १. सदस्यता वृद्धि :

आ. व. २०८१/०८२ मा सदस्यता विस्तारलाई अन्तर्राष्ट्रिय सहकारी सिद्धान्त र सहकारी ऐनको परिधिभित्र रही खुल्ला राख्दै सदस्यता विस्तारलाई निरन्तरता दिदै यस वर्ष शेयर सदस्य १४ हजार जना पुऱ्याइनेछ । निष्क्रिय सदस्यहरुलाई सक्रिय बन्न प्रेरित गरिनेछ र प्रेरित गर्दा पनि सक्रिय नहुने सदस्यहरुलाई सदस्यताबाट हटाईनेछ ।

#### २. व्यवसाय वृद्धि :

हाल वित्तिय बजारमा हाल निकै उतरचढाव रहेतापनि आ.व. २०८१/०८२ को पहिलो दोश्रो त्रैमासबाट क्रमश सुधार हुदै जाने सम्भावनालाई आँकलन गर्दै संस्थाको व्यवसायिक योजनाको निर्धारित लक्ष्य प्राप्तिका लागि व्यवसाय वृद्धि पहिलो त्रैमासमा १५ प्रतिशत, दोश्रो त्रैमासमा २५ प्रतिशत, तेश्रो त्रैमासमा ३० प्रतिशत र अन्तिम त्रैमासमा ३० प्रतिशतका दरले लक्ष्य प्राप्त गर्ने अनुमान गरिएको छ ।

**(क) शेयर पूँजी**

आ. व. २०८१/०८२ मा रु.११,२०,००,०००/- (अक्षरूपी एघार करोड बिस लाख मात्र ) शेयर पूँजी पुन्याईने लक्ष्य राखिएको छ ।

१. हाल संस्थामा करिब ७० प्रतिशत सदस्यहरुको औषत शेयर पूँजी भन्दा कम रहेकाले त्यस्ता सदस्यहरुलाई औषत शेयर पूँजी पुन्याउनकालागि प्रोत्साहन गरिने छ ।
२. ऋण लगानी गर्दा ५ लाख वा सो भन्दा माथीको ऋण लगानीमा अनिवार्य रुपमा ऋणको २ प्रतिशत र ५ लाख भन्दा कम ऋण लगानीमा ऋणको ५ प्रतिशत शेयर रकम अनिवार्य पुन्याउने व्यवस्था गरिने छ ।
३. यस आ.व. मा शेयर लाभांश वितरण नहुने हुंदा ठूला शेयर फिर्ता हुने सम्भावनालाई मध्यनजर गरि साना साना शेयर संकलनमा जोड दिईनेछ ।

**(ख) संस्थागत पूँजी**

संस्थागत पूँजी चालु आ.व.को अन्त सम्ममा कूल पूँजी तथा दायित्वको ८ प्रतिशत पुन्याउने लक्ष्य राखिएको छ । संस्थागत पूँजी नाफाबाट जगेडा कोषमा गएको रकम, खर्च नभएका कोषहरु रकमान्तर गरि साथै नयाँ सदस्यहरुबाट प्राप्त भएको प्रवेश शुल्कलाई जगेडा कोषमा सारि लक्ष्य प्राप्त गरिने छ ।

**(ग) बचत निक्षेप :**

यस आ.व.मा रु. १,०९,२०,००,०००/- (अक्षरूपी एक अर्ब नौ करोड बिस लाख मात्र ) बचत निक्षेप पुन्याउने लक्ष्य राखिएको छ ।

१. बचत वृद्धि लागि मासिक बचत रोकिएका वा नियमित नभएका सदस्यहरुलाई फलोअप गरिनेछ ।
२. त्यस्तै कुनै पनि माहामारीको अवस्थामा कम्तीमा ६ महिना घर चलाउनका लागि आवश्यक रकम बचत गराउने उद्देश्यले आकस्मिक बचतको नयाँ प्रोडक्ट डिजाईन गरि सदस्यहरुलाई सहभागी गराईने छ ।
३. संस्थाले सञ्चालनमा ल्याएको बचतका प्रकारहरुमा सदस्यहरुको थप सहभागीता गराउदै अझ बढी प्रभावकारी ढङ्गबाट अगाडी बढाइनेछ ।
४. हाल सञ्चालनमा रहेका बचतका सेवाहरुको पुनरावलोकन गरिनेछ ।

**(घ) ऋण लगानी :**

यस आ.व. मा ऋण लगानी रु. १,०९,२०,००,०००/- (अक्षरूपी एक अर्ब नौ करोड बिस लाख मात्र ) पुन्याउने लक्ष्य राखिएको छ । ऋण लगानीको अधिकतम सीमा ५० लाख रहनेछ ।

**(ङ) कूल आम्दानी**

आ.व. २०८१/०८२ मा कुल आम्दानी रु. १४,२७,४०,०००/- ( अक्षरूपी चौध करोड सत्ताईस लाख चालिस हजार मात्र ) गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

**(च) कुल खर्च**

आ.व. २०८१/०८२ मा खर्चलाई मितव्ययीता अपनाई कूल खर्चलाई रु. १०,६०,२५,०००/- (अक्षरूपी दश करोड साठी लाख पच्चिस हजार मात्र ।) मा सिमीत गर्ने लक्ष्य राखीएको छ ।

**(छ) खुद बचत**

आ.व. २०८१/०८२ मा आम्दानीबाट सवै खर्च कटाई रु. ३,६७,१५,०००/- (अक्षरूपी तीन करोड सरसङ्गी लाख पन्ध्र हजार मात्र ।) खुद बचत गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

**(ज) कुल वासलात**

आ. व. २०८१/०८२ को अन्त सम्ममा वासलात रु. १ अर्ब ४० करोड पुऱ्याउने लक्ष्य राखिएको छ ।

**३. शिक्षा तथा तालिम :**

संस्थामा उपलब्ध जनशक्तिलाई अझ बढी व्यावसायिक बनाउदै व्यावसायिक संलग्नताको विकास गर्दै लगिनेछ । जसका लागि आवश्यक तालिमहरुको व्यवस्था गरिनेछ । सदस्य, संचालक तथा कर्मचारीहरुको क्षमता वृद्धिका लागि आर्थिक वर्ष २०८१/०८२ मा तपशिलअनुसारका तालीम, अध्ययन अवलोकन भ्रमणको व्यवस्था मिलाईने छ ।

**(क) शेयर सदस्यज्यूहरुको लागि निम्नानुसारको शिक्षा तथा तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।**

१. शेयर सदस्यहरुलाई आधारभूत वित्तिय साक्षरता तालीम प्रदान गरिनेछ । जसबाट कम्तिमा ५०० जना सदस्यले वित्तिय साक्षरता तालीम प्राप्त गर्नुहुनेछ ।
२. शेयर सदस्यज्यूहरुलाई लागत सहभागिता ३ दिन सम्मको अध्ययन अवलोकन भ्रमण गराईने छ ।
३. प्राविधिक शिक्षा तथा व्यावसायिक तालिम प्रदायक संघ संस्थाहरूसंग आवश्यक समन्वय गरी सदस्यहरुको लागि पेशागत सिपमा आधारित तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।
४. वक्तृत्वकला, युवा लक्षित कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
५. ज्येष्ठ सदस्यहरुका लागि १ दिने तिर्थाटन कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।
६. महिला सदस्यहरुको लागि कानुनी सचेतना कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ ।

**(ख) विभिन्न उप समितिका लागि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरिनेछ ।**

**(ग) सञ्चालक समितिका पदाधिकारी एवं सदस्यज्यूहरुका लागि निम्नानुसारको शिक्षा तथा तालिम प्रदान गरिनेछ ।**

१. वित्तिय प्रतिवेदन बुझाई र पर्स तालिम
२. सहकारी शिक्षा/वित्तिय साक्षरता प्रशिक्षक प्रशिक्षण तालिम
३. कानुनी संहिता सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम
४. साकोस सञ्चालकहरुको क्षमता अभिवृद्धि (CUDCC) तालिम
५. संघ संस्थाद्वारा आयोजित तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनार जस्ता कार्यक्रममा सहभागी
६. एशियाली ऋण महासंघ वा सहकारी संग सम्बन्धित संघ संस्थाले आयोजना गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय फोरम तथा कार्यशाला गोष्ठीहरु एवं तालिममा सहभागिता ।

(घ) कर्मचारीहरूको लागि निम्नानुसारको शिक्षा तथा तालिम प्रदान गरिनेछ ।

१. ऋण व्यवस्थापन
२. लेखा व्यवस्थापन
३. फर्जि नोट पहिचान
४. साकोस व्यवस्थापकहरूको क्षमता अभिवृद्धि (CUMCC) तालिम
५. उत्प्रेरणा सम्बन्धी अन्य तालिम
६. संघ संस्थाद्वारा आयोजित तालिम, गोष्ठी तथा सेमिनार जस्ता कार्यक्रममा सहभागी
७. एशियाली ऋण महासंघ वा सहकारी संग सम्बन्धित संघ संस्थाले आयोजना गर्ने अन्तर्राष्ट्रिय फोरम तथा कार्यशाला गोष्ठीहरू एवं तालिममा सहभागिता ।

४. व्यवसायिक तथा उधमशीलता विकास :

- (क) सदस्यहरूलाई सिप प्रदान गरि स्वरोजगार बनाउनका लागि सदस्यलाई सिपमुलक तालिम तथा उधमशीलता तालिम प्रदान गरिनेछ ।
- (ख) स्थानिय तह (कार्यक्षेत्र भित्रका पालिकाहरू) संगको साभेदारीमा व्यवसायिक तथा उधमशीलता विकासका कार्यक्रमहरू अगाडी वढाईनेछ ।

५. शेयर लाभाँश

सदस्यहरूलाई आगामी वर्ष शेयर लाभाँश कम्तीमा १० प्रतिशत वितरण गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

६. संरक्षित पूँजी फिर्ता कोषको व्यवस्थापन

सदस्यहरूलाई कारोबारका आधारमा यस कोषको रकम वितरण गरिने छ । ऋण कारोबारको आधारमा ६० प्रतिशत र बचत कारोबारको आधारमा ४० प्रतिशत रकम वितरण गरिनेछ ।

७. स्थिर सम्पत्ति

स्थिर सम्पत्तीलाई कूल सम्पत्तिको ५ प्रतिशत भन्दा कम कायम राख्ने गरी यस आ.व. मा अति आवश्यक समानहरू मात्र खरिद गरिनेछ । कार्यालयको बढ्दै गएको कार्यभार र कार्यक्षेत्रलाई व्यवस्थित एवं प्रभावकारी कार्य सम्पादन गर्नका लागि कार्यालयको भौतिक संरचना सुधार कार्यलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिईनेछ भने आवश्यक फर्निचर, कार्यालय सामाग्री, कम्प्यूटर, ल्यापटप, प्रिन्टर, मोबाईल तथा ट्याब, सवारी साधन एवं अन्य उपकरणहरूको थप व्यवस्था गरिनेछ ।

८. बाह्य ऋण

यस आर्थिक वर्षमा बाह्य ऋणको व्यवस्था गरिएको छैन तर तरलता व्यवस्थापनका लागि एवं संस्थामा सदस्यहरूको ऋण माग तथा सम्बन्धलाई विचार गरी अन्य सम्भाव्य वित्तिय संघ संस्थाहरूबाट आवश्यकता अनुसार अनुकुल दरको ऋण लिई व्यवस्थापन गरिनेछ । बाह्य ऋण कुल सम्पत्तिको ५ प्रतिशत ननाघ्ने गरी व्यवस्थापन गरिने छ ।

## ९. मानव संसाधन व्यवस्थापन एवं परिचालन

कुनै पनि संस्थाको विकासमा त्यस संस्थाको जनशक्तिको धेरै ठूलो योगदान रहने गर्दछ, तसर्थ संस्थाको दीर्घकालीन विकास तथा सफलताको लागि कुशल कर्मचारी व्यवस्थापन अपरिहार्य रहन्छ । बढ्दो प्रतिस्पर्धात्मक वातावरणमा संस्थाको अग्रता कायम राख्नको निमित्त निरन्तर रूपमा कर्मचारीको सीप अभिवृद्धि तथा मनोबल उच्च राख्न आवश्यक भएको हुनाले विभिन्न तालिम तथा अन्य व्यावसायिक विकासका कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने संस्था प्रयत्नशील रहेको छ ।

- (क) कर्मचारी व्यवस्थापन गर्दा कर्मचारीको उत्पादकत्व लाई समेत ध्यानदिईने छ ।
- (ख) कर्मचारीहरूको क्षमता वृद्धि गर्न विषयगत तालिमहरूमा सहभागी गराईने छ ।
- (ग) कर्मचारीको कार्यसम्पादन मुल्यांकनको आधारमा प्रोत्साहन एवं हौसला प्रदान गरिनेछ ।
- (घ) कर्मचारीहरूको क्षमतालाई अध्यावधिक गराई राख्न आवधिक ज्ञान सिप परीक्षा प्रणाली लागू गरिनेछ ।
- (ङ) नियमित रूपमा कर्मचारीको कार्य सम्पादन मूल्यांकनका आधारमा बढुवा, सरुवा, तथा जिम्मेवारी हेरफेर गरी परिचालन गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।
- (च) कर्मचारीहरूको लागि संचय कोषको व्यवस्था, उपदान सुविधा र विमा सुविधा आदि सामाजिक सुरक्षा कोषमा आवद्ध भई सकेको हुनाले सोही बमोजिम व्यवस्थित हुनेछ ।
- (छ) आवश्यकता अनुसार कर्मचारीहरू थपघट गरिनेछ ।
- (ज) आवश्यकता अनुसार प्रशिक्षार्थी कर्मचारीको व्यवस्था गरिनेछ ।
- (झ) कर्मचारीको सन्तुष्टि मापन गर्ने परिपाटिको विकास गरिएकोमा यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।

## १०. व्याजदर निर्धारण

सदस्यहरूलाई छिटो छरितो र स्तरिय बचत तथा ऋणका सेवा पुगोस भन्ने हेतुले व्याजदर निर्धारण गर्दा मासिक रूपमा स्थानिय तथा राष्ट्रिय वित्तिय विश्लेषणका आधारमा प्रतिस्पर्धिहरूको व्याजदर, सन्दर्भ व्याजदर तथा आधार दरलाई आधार मानी व्याजदर समायोजन गर्दै लगिने छ ।

## ११. ऋण व्यवस्थापन :

- (क) सदस्यहरूको आय वृद्धिका लागि विभिन्न किसिमका व्यवसायका लागि नयाँ-नयाँ लगानीका सम्भावनाहरूको खोजी गरिनेछ ।
- (ख) ऋण लगानी प्रक्रियालाई सम्भव भएसम्म साख सूचना प्रणालीलाई कार्यान्वयनमा ल्याउने प्रयास गरिनेछ । यसै गरी ऋण अनुगमन प्रक्रियालाई ऋण उप समितिमार्फत अझ बढी प्रभावकारी र नियमित बनाइनेछ । यसै सन्दर्भमा पहिला ऋण लिई समयमा भुक्तानी नगर्ने सदस्यलाई पुनः ऋण माग गर्दा प्राथमिकता दिईने छैन ।
- (ग) अन्तर्राष्ट्रिय सदस्य संरक्षण सिद्धान्त **(Member Protection Principle)** अनुसार ऋणी सदस्यहरूलाई संस्थागत व्यवहार गरिनेछ ।
- (घ) ऋण लगानी तथा असुलीलाई प्रभावकारी बनाउनका लागि यस वर्षदेखि ऋण भुक्तानीको नियमितताका आधारमा ऋणीहरूलाई आन्तरिक वर्गीकृत गरिनेछ ।
- (ङ) ऋण लगानीलाई अझ बढी व्यवस्थित बनाउदै लगिनेछ ।
- (च) सबै ऋणी सदस्यहरूको फेमिली ट्री अध्यावधिक गरिनेछ ।

### भाखा नाघेको ऋण व्यवस्थापन :

- (क) संस्थाको ऋण नीतिमा भएको व्यवस्था अनुसार भाखा नाघेको ऋणको आधारमा १%, ३५% र १०० प्रतिशत ऋण सुरक्षण कोषको व्यवस्था गरिने छ ।
- (ख) साथै तोकिएको समयमै ऋण असुलीका लागि ऋण ताकेता तथा अनुगमनको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- (ग) कुल ऋण लगानीमा भाखा नाघेको ऋण ३ प्रतिशत भित्र कायम गर्ने लक्ष्य राखिएको छ ।

### १२. तरलता व्यवस्थापन

सदस्यहरुको आवश्यकताअनुसार जुन सुकै बेला बचत/निक्षेप फिर्ता गर्न कूल बचत रकमको १५ देखी २० प्रतिशत तरलता कायम गरिने छ । सो भन्दा तल भरेमा बाह्य ऋणको व्यवस्था गरि तरलता कायम गरिने छ भने तरलता बढि भएमा आर्थिक लगानीको व्यवस्था गरिने छ ।

### १३. विप्रेषण सेवा

रोजगारीको सिलसिलामा देश बाहिर जानुहुने हाम्रा सदस्य एवं समुदायका व्यक्तिहरुले पठाएको रकमलाई संस्थामार्फत नै भुक्तानी पाउने व्यवस्था मिलाउन **Money Transfer** निकायहरुसंग आवश्यक समन्वय गरी आन्तरिक तथा बाह्य रकम रकमान्तर सेवालाई कार्यान्वयनमा ल्याइसकिएकोमा सोको थप विस्तार गरी रेमिट्यान्स सेवा उपलब्ध गराइनेछ ।

### १४. नीति तथा कार्यविधि

संस्थालाई नीति र विधिबाट संचालन गर्नका लागि हालसम्म २० वटा आन्तरिक कार्यविधिहरु निर्माण गरि कार्यान्वयनमा ल्याएकोमा संस्था संचालनको क्रममा आवश्यक पर्ने नीति, नियम तथा कार्यविधिहरुको तय गरी परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

### १५. सामाजिक उत्तरदायित्व

सहकारी समुदायमा आधारित संस्था भएकाले आमसमुदाय लाभान्वित हुने तपशिल अनुसारका सामाजिक सेवाका कार्यक्रमहरु संचालन गरिने छ ।

- |                          |   |
|--------------------------|---|
| (क) रक्तदान कार्यक्रम    | (ख) वृक्षारोपण कार्यक्रम                  |
| (ग) स्वास्थ्य शिविर      | (घ) लागु पदार्थ सम्वन्धि सचेतना कार्यक्रम |
| (ङ) दैवी प्रकोप सहयोग    | (च) सहभागितामुलक सरसफाई कार्यक्रम         |
| (छ) छात्रवृत्ति वा सहयोग | (ज) अन्य                                  |

### १६. सम्मान कार्यक्रम

- (क) नियमित बचत जम्मा गर्ने तथा नियमित ऋण असुली एवं सही सदुपयोग गर्ने सदस्यहरुलाई प्रोत्साहन एवं हौसला स्वरुप पुरस्कृत गर्ने, अब्बल समूह, जेष्ठ सदस्य, उत्कृष्ट सदस्य, उत्कृष्ट बचतकर्ता, उत्कृष्ट व्यवसायि, धेरै सदस्यता बृद्धि गर्ने सदस्य र स्मार्ट सदस्य सम्मान गर्ने कार्यलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिईनेछ भने यस वर्षबाट त्रैमासिक रुपमा उत्कृष्ट सदस्य सम्मान गर्ने कार्यक्रमको शुरुवात गरिनेछ ।
- (ख) प्रत्येक त्रैमासिक प्रगतिको आधारमा उत्कृष्ट हुने सेवा केन्द्र र कर्मचारीलाई सम्मान गरिनेछ ।

## १७. सदस्य सेवा कार्यक्रम

सदस्य सेवा कार्यक्रम अन्तर्गत तपशिल अनुसारको कार्यक्रम संचालन गरिने छ ।

- (क) सबै शेयर सदस्यहरूको लागि विमा कार्यक्रम लागू गर्नका लागि आवश्यक कार्यको थालनी गरिनेछ ।
- (ख) सदस्य राहत कोष अन्तर्गत सदस्यको मृत्यु भएमा सदस्य परिवारलाई उपलब्ध गराउदै आइएको मौजुदा श्रद्धाञ्जलीसहित प्रदान गरिने राहत रकम रु.२०,०००/- लाई निरन्तरता दिईने छ । यस वर्ष देखि गम्भीर प्रकृतिका रोगहरु : क्यान्सर, मृगौला फेल, मुटुको अपरेसन जस्ता रोगहरुमा पनि राहत रु.५०,०००/- प्रदान गरिनेछ । कोष व्यवस्थापनको लागि वार्षिक प्रति सदस्य रु.१००/- का दरले मासिक बचतबाट कट्टा गरिनेछ, भने नयां बन्त आउने सदस्यबाट संस्थामा प्रवेश गर्दाको बखतमा नै लिईनेछ ।
- (ग) सुत्केरी भेटघाट तथा नवशिशु स्वागत कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- (घ) नव वेहुली स्वागत कार्यक्रमलाई यसवर्षबाट शुरुवात गरिनेछ ।
- (ङ) लघुवित्त ऋणको ऋण विमा कार्यक्रम लागू गरिनेछ ।
- (च) सदस्यहरूलाई दुर्घटना तथा विरामी हुंदा सहुलियत ऋण (आपतकालिन ऋण) रु.२०,००० /- उपलब्ध गराईनेछ । यसरी उपलब्ध गराइएको ऋण ३० दिन भित्र असुली भएमा ब्याज लाग्ने छैन भने सो भन्दा माथि भएमा बचत जमानी ऋणको ब्याजदर बराबर ब्याज लाग्नेछ ।
- (छ) सदस्यहरूलाई छुट कार्डको व्यवस्था गरिने छ ।

## १८. गुणस्तर सुनिश्चितताको कार्यक्रम

नेपाल बचत तथा ऋण केन्द्रीय सहकारी संघ लि. नेफ्स्कूनद्वारा सञ्चालित राष्ट्रिय स्तरको **Probation** ब्राण्ड र एशियाली ऋण महासंघ (अक्कु) द्वारा सञ्चालित एशियाली स्तरको **ACCESS** ब्राण्डको प्राप्ति पछि यसलाई निरन्तरता दिन आवश्यक कार्यहरूलाई सम्पन्न गरिने छ ।

## १९. सदस्य सूचना

सदस्यहरूको सूचनाको हकलाई सुनिश्चितता का लागि वार्षिक प्रतिवेदन, स्थानीय पत्र पत्रिकामा सूचनाहरु प्रकाशित गर्ने, कार्यालयमा सूचना पाटी, एस एम एस, सामाजिक सञ्जाल तथा वेबसाइट मार्फत संस्थाका गतिविधि तथा सूचनाहरु सस्प्रेषण गर्ने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईने छ ।

## २०. छपाई तथा प्रकाशन :

- (क) संस्थाको भित्तेपात्रो, डायरी, ब्रोसर, क्याटलग, फाईबर भोला, ग्रामीण वाल्मिकी सन्देश पत्रिका प्रकाशन गरिनेछ ।
- (ख) संस्थाको वृत्तचित्र तयार गरिनेछ ।

## २१. सुरक्षा योजना

कार्यालयमा रहने नगद सुरक्षाका लागि काउन्टर, भल्ट विमालाई निरन्तरता दिईने छ । त्यस्तै गतवर्षबाट कर्मचारी, संचालक, लेखा समिति, सल्लाहकार तथा उप समितिहरूका सदस्यहरूको रु.५ लाख बराबरको औषधि उपचार सहितको दुर्घटना विमा को शुरुवात गरिएकोमा उक्त कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिईने छ ।

## २२. गुनासो सम्बोधन

सदस्य तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूबाट प्राप्त तथा विद्युतीय माध्यम बाट प्राप्त हुने गुनासोहरू सम्बोधन हुने व्यवस्थालाई निरन्तरता दिईने छ । साथै सदस्यहरूको सन्तुष्टि मापनका लागि सदस्य सर्वेक्षण गरि त्यसको विश्लेषण गरिने छ ।

## २३. कार्यालय संचालन :

(क) सदस्यहरूको सेवालाई छिटो छरीतो तथा सर्वसुलभ सेवा प्रदान गर्न कार्यालय समय विहान ९:३० बजे देखी ५ बजे सम्म (कारोबार समय १०:०० देखि ४:०० बजे सम्म ) र शुक्रवार कार्यालय समय ४ बजे सम्म र कारोबार समय ३:०० बजे सम्म सेवा प्रवाह गरिनेछ ।

(ख) हिउदको समयमा उक्त समयमा १ घन्टा कम सेवा प्रदान गरिने छ भने ३६० दिनकार्यालय संचालन संबन्धमा हरेक विदाको दिन विहान १० बजे देखी १२ बजे सम्म काउन्टर सेवा केन्द्रीय कार्यालयमा संचालन गरिने छ ।

## २४. बचत तथा ऋणका सेवाहरूको पुनरावलोकन

यस वर्ष संस्थाको बचत तथा ऋणका सेवाहरूलाई सदस्य केन्द्रित बनाउनका लागि विभिन्न क्षेत्रका सदस्यहरूको प्रतिनिधित्व हुने गरि सदस्यहरूको उपस्थितिमा बचत तथा ऋणका सेवाहरूको पुनरावलोकन/थप गरी डिजाईन गरिने छ ।

## २५. योजना तथा बजेट निर्माणमा सदस्यको सहभागीता

संस्थाको नीति तथा कार्यक्रम, बजेट निर्माण तथा समिक्षामा प्रभावकारी सदस्यहरूको सहभागीतालाई प्रोत्साहन गरिने छ ।

## २६. कार्य प्रगती तथा समिक्षा प्रकृया

वार्षिक योजना तथा कार्यक्रमलाई मासिक खन्डीकरण गरि प्रगतिको मासिक रुपमा संचालक समितिमा समिक्षा गर्ने तथा त्रैमासिक रुपमा सल्लाहकार ज्यूहरू, विभिन्न उप समितिका सदस्यज्यूहरू र सदस्य ज्यूहरूको सहभागीतामा प्रगतिको समिक्षा गर्ने व्यवस्था मिलाईने छ ।

## २७. स्वमूल्यांकन

विगत लामो समयदेखि सञ्चालक समिति, लेखा सुपरिवेक्षण समिति र कर्मचारीहरूको नीतिगत रुपमा व्यवस्था गरि स्वमूल्यांकन गर्दै आईरहेकोमा यस कार्यलाई निरन्तरता दिईने छ ।

## २८. साधारण सभा

वार्षिक साधारण सभा क्षेत्रगत (एकाइगत) रुपमा गरिने छ ।

## २९. नयां प्रविधियुक्त सेवा :

(क) हाल प्रयोगमा ल्याईएको सफ्टवेयर र ग्रामीण वाल्मिकी स्मार्ट एपमा आवश्यक सुधार गर्दै लगिनेछ ।

(ख) आगामी वर्ष संस्थाले संचालनमा ल्याएको मोबाईल एप्सको प्रयोग पूर्ण तथा आंशिक गरि सम्पूर्ण सम्पूर्ण सदस्यहरूमा पुऱ्याउने लक्ष्य राखिएको छ ।

- (ग) आगामी वर्ष एटीएम कार्ड जारी गर्न आवश्यक प्रक्रिया अगाडी बढाईनेछ ।
- (घ) वेभसाईटबाट शेयर सदस्य बन्नका लागि भरिने फारम, सदस्य पहिचान फारम, बचत खाता तथा ऋण मागफारम अनलाईन भर्ने प्रविधिको विकास गरिने छ ।
- (ङ) ई काउन्टर सेवा र क्यू आर कोड मार्फत भुक्तानी गर्न सकिने सेवाको विकास गरिएकोमा यसमा आवश्यक सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- (च) डीपोजिट भौचरमा सफ्टवेयरमा कारोबार प्रविष्टि भएको जानकारी प्रिन्ट हुने व्यवस्था मिलाईनेछ ।
- (छ) नयां प्रविधिको शुरुवात गरिनेछ ।
- (ज) डाटा सुरक्षाको लागि **Cloud Server System** को प्रयोग गरिएकोमा यसमा आवश्यक सुधार गर्दै लगिनेछ ।
- (झ) सि.सि. क्यामेरा ड्युल रेकर्डिङ गरिनेछ ।
- (ञ) ऋणका लिखतहरूको सफ्टवेयरमा/क्लाउडमा स्वयानकपी राखिनेछ ।

### ३०. मोवाईल एप टुटोरियाल भिडियो

गत वर्ष संस्थाको मोवाईल एप (**GRAMIN SMART BANKING**) प्रयोग विधि बारे टुटोरियाल भिडियो बनाईएकोमा एपमा गरिने परिमार्जन अनुसार उक्त भिडियोलाई पनि आवश्यकता अनुसार परिमार्जन गर्दै लगिनेछ ।

### ३१. वृत्तचित्र

संस्थाको गतिविधिहरू भल्कने गरी वृत्तचित्र निर्माण गरिनेछ ।

### ३२. सदस्य सर्भेक्षण :

- (क) यस वर्ष विभिन्न चरणमा सदस्य सर्भेक्षण गर्ने कार्य गरिनेछ ।
- (ख) त्रैमासिक रूपमा ऋण सदुपयोगिता सर्भेक्षण गरिनेछ ।
- (ग) गरिबी (विपन्नता) को अवस्था, कारण र त्यसको निवारण सम्बन्धी अध्ययन प्रतिवेदन तयार गरिनेछ ।

### ३३. एकीकरण :

कार्यक्षेत्र भित्रका एकिकरण गर्न इच्छुक सहकारी संस्थालाई एकिकरण गर्ने वातावरण मिलाइने छ भने संस्थासंग उद्देश्य, भावना र कार्यगत प्रक्रिया मिल्ने संस्थाहरूसंग हातेमालो गर्दै एकिकृत भावना विकास गर्ने कार्यलाई नेतृत्वदायी भूमिका निर्वाह गर्दै अगाडि बढाइनेछ ।

### ३४. सेवा केन्द्र :

सदस्य मार्फत समुदायलाई स्थानिय स्तरमा नै सर्वसुलभ एवं प्रभावकारी एकीकृत सेवा उपलब्ध गराउने कार्यक्रम अनुसार सेवा केन्द्र स्थापना तथा सञ्चालन गरिनेछ ।

### ३५. अन्य संघ संस्था संगको सम्बन्ध

संस्थाको कार्यक्रम र छविलाई व्यापक बनाउन विभिन्न संघ संस्थाहरूसँग सम्पर्क र समन्वय गरी सम्बन्ध विस्तार गरिनेछ । पुराना संस्थाहरूसंगको सम्बन्धलाई निरन्तरता दिदै दिगो सम्बन्धको विकास गरिनेछ ।

### ३६. कार्यक्रमिक

- (क) स्थानिय तह(कार्यक्षेत्र भित्रका पालिकाहरु), राष्ट्रिय सहकारी संघ, नेफ्स्कून, राष्ट्रिय सहकारी बैंक एवं सहकारी विभाग संगको साभेदारीमा स्थानिय स्तरको गोष्ठी सञ्चालन गरिनेछ ।

- (ख) संस्थाद्वारा लगानी गरिएको आयमूलक क्षेत्र अन्तर्गतको कृषि तथा पशुपालन व्यवसायलाई अभू बढी व्यवस्थित, व्यावसायिक एवं सुरक्षित बनाउने उद्देश्य अनुरूप कृषि तथा पशु-विमा कार्यक्रमलाई प्रवर्द्धन गर्न सहयोग गरिने छ ।
- (ग) आर्थिक सेवा प्रदायक संघ संस्थाको मूल प्रभावभन्दा बाहिर रहेका अथवा वित्तीय पहुँच र अवसरबाट वञ्चित समुदायका व्यक्तिहरूलाई वित्तीय सेवा र सहभागिताको मूल प्रवाहमा ल्याउनका लागि आवश्यक कार्य अगाडि बढाईनेछ ।
- (घ) लघुवित्त कार्यक्रमको शुरुवात गरिसकेकोमा यसलाई थप व्यापक बनाउदै लगिनेछ ।

### ३७. सामाजिक परीक्षण

संस्थाको संस्थागत सामाजिक लेखा राख्ने व्यवस्था मिलाईनेछ ।

### ३८. लेखा परीक्षण :

- (क) संस्थाको कारोबारको वार्षिक लेखा परीक्षण साधारण सभाले नियुक्त गरेको लेखापरीक्षक **(CA)** बाट सम्पन्न गरिनेछ ।
- (ख) त्यस्तैगरि कार्यालय सञ्चालन र दैनिक कारोबार व्यवस्थापनलाई थप चुस्त, दुरुस्त एवं व्यवस्थित गर्न पनि आन्तरिक लेखापरीक्षक **(CA)** द्वारा आन्तरिक लेखापरीक्षण गर्न गतवर्षबाट शुरुवात गरिएकोमा यसलाई निरन्तरता दिईनेछ ।
- (ग) यस वर्षदेखि नेपाल सरकारको निर्देशन बमोजिम NFRS लेखा प्रणाली लागू गरिनेछ ।